

Diplomàcia, drogues i raons d'estat

Un país petit —just arriba als 400.000 habitants— en procés de descolonització acostuma a combinar l'endarreriment social i cultural amb una forta corrupció. Líder de la lluita contra el colonialisme espanyol, Francisco Macias esdevingué un dictador absolut i corrupte. El seu nebot, Teodoro Obiang Ngema, aconseguí fer-lo fora amb un "cop de palau", el 3 d'agost de 1979. Quinze anys més tard, Obiang és la caricatura tràgica de l'oncle.

Durant aquest temps ha governat el "clan de Mongomo", vestit amb les sigles PDGE —Partido Democrático de Guinea Ecuatorial. La dictadura ha combinat els trets més endarrerits de l'Àfrica profunda amb les formes més actuals i sofisticades de corrupció. La darrera víctima de la repressió va ser l'ex-oficial de l'exèrcit Pedro Motu, veritable heroi nacional per haver estat qui, el 1979, va localitzar i detenir el dictador Macias, refugiat a la selva de la regió de Mongomo. Motu era perseguit, després d'haver

"La qüestió és que s'ha pogut votar lliurement". Així es manifestava l'ambaixador espanyol a Guinea Equatorial, José M. Otero, després d'unes eleccions poc ortodoxes.

vist com les ambaixades d'Espanya, França i els EUA li rebutjaven la demanda d'asil polític. Finalment es va allotjar a l'hotel Bahía. D'allí el van treure, en estat comatós, membres de la seguretat presidencial, la majoria familiars d'Obiang. Un cop empresonat a Black Beach, va ser literalment destrossat a bastonades i mutilat sexualment fins que va morir. L'ordre d'assassinat de Motu havia partit directament d'Obiang, que cada any, al voltant de l'aniversari de l'enderrocament de Macias, sofreix aguts atacs de paranoia que tracta d'alleujar amb el consell de bruixes.

Però la màgia negra ha sabut conviure amb la màgia blanca del narcotràfic i la daurada de la corrupció i el lliurament del país a les multinacionals. El passat mes de maig la policia francesa "retenia" a Orly Ngema Obiang, fill del president, i s'emparava d'una maleta amb estupefaents. Proveït d'un passaport diplomàtic, l'hereu Obiang s'estrenava en el que ha estat al seu país fent la carrera narcò-diplomàtica, els dar-

ers deu anys. El 1985, Alejandro Evuna, ambaixador davant de l'ONU, va ser sorprès a Nova York amb 40 kg de marihuana. Dos anys més tard, convertit en ambaixador a Espanya, detenien la seva esposa a Barajas per tràfic de droga. Mentrestant, a les Canàries, el cònsol Heriberto Micó era expulsat per tràfic de drogues i falsificació de documents. El 1990 s'obrien flamants ambaixades a Beirut i Belgrad. Al capdavant d'aquesta darrera hi ha el "diplomàtic" Marcelo Engonga, conegut com Maduc-ley –"enganya-la-llei"–, qui el 1991 va transferir prop de mil milions de pessetes a Obiang. El nou ministre d'Exteriors és Agustín Nsé, anomenat també el Conejo per la seva habilitat amb el correu diplomàtic. El 1993 més de 10 milions de dòlars "negres" van anar cap a Malabo.

A París no sembla que els preocupés gaire el vertiginós empantanament del clan de Mongomo a les xarxes del narcotràfic. La penetració econòmica francesa avançava sense obstacles i els plans per absorbir Guinea Equatorial dins l'àrea del CFA anaven a bon ritme. Obiang difícilment se'ls podia tombar en contra, ja que la seva pròpia seguretat depenia de l'espionatge francès i d'un cos paramilitar –els anomenats "ninjas"–, ensinistrat pels francesos.

A Washington patien més, la DEA pressionava per tancar l'aixeta de pas de la droga per un circuit clarament identificat: Londres-Lagos-Malabo-Madrid. A l'ambaixador dels EUA a Malabo, John Benet, el preocupava que l'allau de diners del narcotràfic no fes trontollar la xarxa d'interessos que havia anat teixint el seu predecessor, Chester Norris, per tal d'aconseguir l'explotació del gas natural i del petroli detectats al nord de l'illa de Bioko. Denunciant els abusos de poder i mantenint una porta oberta a l'oposició, Bennett tractava de posar en evidència la complicitat francesa amb Obiang i d'advertir aquest últim de la inviolabilitat dels interessos americans.

Però el mèrit de Teodoro Obiang ha estat justament mantenir l'equilibri entre els negocis de família amb la droga i l'intercanvi d'interessos amb França i els EUA. El 1993, Mitterrand rebia a l'Elisi el president Obiang, que es va fer acompanyar d'en "Maduc-ley". L'obtenció d'importants monopolis com la xarxa ferroviària i el telèfon, bé s'ho valia. Pel seu costat, els americans obtenien la concessió dels jaciments petrolífers per a la MECO, representada per l'anterior ambaixador, Chester Norris, proveïdor d'amables detalls com un dels automòbils de luxe amb què circula el president Obiang o el Rolex d'or que llueix ostentament. D'aquí a especular amb la connivència de l'ambaixada americana amb sectors de l'oposició per promoure un cop d'estat, com ha dit algun diari, hi ha molta distància.

A l'estat espanyol, com a metròpoli descolo-

Teodoro Obiang (esquerra) ha esdevingut una caricatura tràgica del seu oncle i ha heretat la seva dictadura. Severo Moto (baix), líder del Partido del Progreso, hi ha adquirit un protagonisme exagerat enmig d'una oposició molt confusa.

nitzadora, li hauria d'haver tocat un paper més lluït en la trama d'interessos i una funció de pal de paller dins de l'nomenat "grup de països donants". Fins al 1992 la cooperació espanyola va mantenir pràcticament tot el sistema d'ensenyament, el sanitari i gran part de les infraestructures bàsiques. Actualment, el Govern espanyol manté congelada la cooperació i només fins fa pocs mesos, davant l'expectativa electoral, hi va tornar a haver-hi ambaixador a Malabo, José M. Otero.

Quan el 1993 es va consumir la retirada total de la presència espanyola a Guinea, després de la brutal repressió desencadenada la nit del 18 de desembre de 1992, en què van ser torturades més d'un centenar de persones, el Govern de Madrid havia sofert un llarg enfilall de menyspreus i provocacions, des de la presa de pèl que va significar l'acceptació per part d'Obiang de la mediació de l'ex-president Suárez, fins

a la violació del correu diplomàtic. Efectivament, el 16 de desembre de 1992 a l'aeroport de Malabo, la policia es va endur les nou maletes precintades del correu diplomàtic i les tornà fins el 23 de gener de 1993. Quan les va lliurar a l'ambaixada espanyola, dues maletes havien estat forçades, justament les que duien material electrònic i codis secrets del CESID. La llarga mà dels serveis secrets francesos anava de la seu del CESID a Madrid fins a l'illa de Bioko, passant per l'assessorament al govern d'Obiang.

Precisament per aquelles dates, la Comissió dels Drets de l'Home, reunida a Ginebra, dictaminava: "l'actual règim polític evoluciona, a passes de gegant, cap a una dictadura molt semblant a la que el va precedir". L'informe de la Comissió era un xec en blanc per qualsevol mena d'iniciativa destinada a eliminar el clan de Mongomo. Però el Govern espanyol no s'ha plantejat mai la seva responsabilitat democràtica davant del poble de Guinea. Qualsevol iniciativa que pogués desestabilitzar el delicat equilibri d'interessos al Mediterrani ha estat sistemàticament desestimada.

En el pla internacional, Madrid s'ha limitat a jugar la carta de la pressió des de les instàncies de la UE. Això, a Malabo, ha fet mal, perquè significava un retall als fons de cooperació, una caiguda del nivell de vida i una major impopularitat del règim. Però, donat que França i els EUA continuaven la política d'inversions i de prebendes al govern del PDGE, el clan de Mongomo s'ha sentit molt poc afectat per les amenaces de la UE. Pot ser la millor expressió d'aquesta indiferència la van donar, durant la darrera campanya electoral, un centenar de funcionaris que es manifestaven amb les seves famílies pels carrers de Malabo, tot cantant: "Tot i sense aigua, nosaltres votem el PDGE; tot i sense llum, nosaltres votem el PDGE; tot i sense menjar, nosaltres votem el PDGE".

Madrid no ha fet mai un esforç significatiu

Guinea viu encara un procés de descolonització no exempt de corrupció i endarreriment social i cultural. En aquest sentit, Madrid no ha fet mai un esforç significatiu per assessorar, coordinar i subvencionar els grups de l'oposició sorgits a l'interior de Guinea. Aquesta manca de política ha fet possible l'exagerat protagonisme mediàtic del Partido del Progreso i del seu líder, Severo Moto.

per assessorar, coordinar i subvencionar els grups de l'oposició sorgits a l'interior de Guinea. Aquesta manca de política ha fet possible l'exagerat protagonisme mediàtic del Partido del Progreso i del seu líder, Severo Moto. Madrid sembla haver-se resignat a donar suport a la POC (Plataforma de Oposición Conjunta), sobretot en la denúncia de les violacions dels drets humans i dels acords amb els "països donants", mentre tracta d'esmoreir la bel·ligerància de l'oposició i entaforar-la en una estratègia gradualista a llarg termini.

La tupinada electoral no ha enganyat ningú. A l'exterior, els EUA i França es veuen obligats a marcar distàncies amb Obiang, mentre no rectifiqui els resultats oficials. A l'interior, la prepotència del nucli dirigent ha rebut una bufetada difícil de pair; els més intel·ligents ja veuen que el PDGE no és un paradís vitalici i comencen els moviments per assegurar-se la pervivència el dia de demà. Per fi, l'oposició es mostra tan unida després com abans de les eleccions, de manera que el procediment habitual per a dividir-la, oferint a uns i negant als altres, no funcionarà.

Els recursos legals contra l'escrutini oficial han estat presentats i, el que és més important, acceptats. Ara cal esperar la sentència del Tribunal Constitucional, el mateix organisme que va proclamar els resultats. Mentrestant, a mitjan d'octubre, Obiang viatjarà a Colòmbia —sense Conejo ni "Maduc-ley"— a una reunió de països no-alineats. De Colòmbia, Obiang vol saltar als EUA i ser rebut oficialment pel Departament d'Estat. L'actual ambaixador de Washington a Malabo, però, ja li ha fet saber que no hi haurà recepció si no està resolt el conflicte electoral. El mateix ha comunicat París, on el dictador espera ser rebut per Chirac, abans de Nadal. Resoldre el conflicte vol dir, per a l'oposició, reconèixer-li un mínim de 12 municipis dels 27 en joc incloent-hi, naturalment, Malabo i Bata. Si Obiang cedeix, la gran prova de força es traslladaria a les legislatives de 1996, amb una oposició en millors condicions i un govern pràcticament desnonat.

Si, pel contrari, la dictadura es posa de cul a la paret i nega el pa i la sal a l'oposició, el delicat equilibri amb els "països donants" s'hauria acabat. Obiang ha ensenyat una carta amagada: anul·lar les municipals i convocar legislatives. Coneixedora d'aquesta possibilitat, l'oposició ha anunciat la seva disposició a boicotejar-les.

D'una manera o altra, la desmembració del PDGE, quallat durant quinze anys entorn de la corrupció, no ha fet més que començar. I, si a París o a Washington ara que tenen ben lligada l'explotació dels recursos naturals i de les infraestructures, Obiang els posa massa lletja la foto, no seria gens estrany que algú es decidís a donar una empenta a la història. Madrid, com sempre, pixa fora del test.

Pau Pons